

« zurück blättern vor »

MASZT subst. m. (f.), ab 1450; auch *makszta*, *mast*, *maszta*. **1)** ‘ein hoher Pfahl zum Hochziehen von Flaggen und Signalen; Hauptstange der Bemastung eines Schiffes’ – ‘wysoki słup służący do umieszczania urządzeń sygnalizacyjnych, oświetleniowych, wywieszania flag itp.; główne drzewce omasztowania statku’: 1450 AkLit III 164, STP *Maszt malus*. o 1479 MMAe XVIII nr 134, STP *Pro eo, quia (sc. rotman) non recepit masth de domo et... quod pro masth in via dedit mediam marcam*. o 1564 BielKron 450, SPXVI *A kiedy napierwey widzieli ich okręthy płynąc / mniáli być iákie ptaki wielkie zdáleká / bo żagle białe mniáli być skrzydłá / mást mniáli być szyią / okrąg zwierzchni głową*. o (1595) 1598 KlonFlis H2, SPXVI *Mászty wyniošte z boćianimi gniazdy / Pod fáme gwiazdy*. o 1638 Otw.Ow. 452, L *Maszt ieft obte drzewo wysokie, które na okrętach w pośrodku stawiaią, linami na wszystkie strony rozpiętemi uięte; reia w przek pod sam wierzch masztów wciągaiaż z rozpoftartym żaglem*. o (1649) 1650 Tward. Wład. 94, L *Nawę na morzu spieraiące wiatry skolatały, maszt i żagiel utraćcon*. o 1691 Bardz.Luk. 34, L *Już reie przyprawuia, iuż maszty dźwigiaią maytkowie*. o (1690–1695) Mitte 18. Jh. SiPas 68r *Woła Maytek ten co na naywyszszym mascie pilnuie że idą dwa okręty o[d] Zelandyiey*. o 1777–1779 Kluk Rośl.2 161, L *Maszty bywiaią sosnowe, świerkowe*. o 1834 PT III 650-1, SJAM [chmurki] *zmieszały się – nagle / Z ich karków rosna maszty, z grzywu szerokie żagle*. o (1904) 1920 Zarus.Żegl. 22, DOR *Żagle rozpięte na masztach (...) stawiają opór działaniu siły wiatru*. o 1949 Wiedza 285 s.12, DOR *Pod Raszynem wznosi się 330-metrowy, najwyższy w Europie, maszt potężnej radiostacji*. – STP, SPXVI, MAĆZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR sowie SPA 1929. **2)** ‘wahrscheinlich Kirchenfahne’ – ‘prawdop. chorągiew kościelna’: [hapax] ca.1500 PF IV 748, STP *Malus (ecclesie) powyetrze vel masth*. – nur STP. ◇ **Var:** *makszta* subst. f., [hapax] 1776 Dudz 29, MAY – nur SW (stp.); *mast* subst. m., ca.1500 PF IV 748, STP o 1564 BielKron 450, SPXVI o [LBel.] (1690–1695) Mitte 18. Jh. SiPas 68r – nur SPXVI; *maszt* subst. m., 1450 AkLit III 164, STP – STP, SPXVI, MAĆZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR; *maszta* subst. f. – SW (m.u.). ◇ **Etym:** **1)** mhd. *mast* subst. m., ‘Stange, Fahnenstange; Mastbaum’, LEX. **2)** mnd. *mast* subst. f., ‘Stange; Mast eines Schiffes’, MNDH, nur für Inh. 1. **3)** nhd. *Mast* subst. m., ‘Segelbaum, Segelstange’, WBDS, nur für Inh. 1. ◇ **Komp:** *bezanmaszt* subst. m., ‘hinterer Schiffsbaum’, bel. seit 1904, DOR, zuerst geb. SWIL; *dwumasztowy* adj., ‘mit zwei Masten ausgestattet’, bel. seit 1948, DOR, zuerst geb. SWIL; *trójmasztowy* adj., ‘mit drei Masten ausgestattet’, bel. seit †1849, SW, zuerst geb. SW. ◇ **Der:** *maszcik* subst. m., ‘kleiner Mast’, 16. Jh. RachBudGal 44, SPXVI, zuerst geb. SW; *masztowy*

adj., 1752 DrZbiór 225, SP17, zuerst geb. CN; *masztowny* adj., zuerst geb. BAN; *masztować* v. imp., ‘an die Gestalt eines Mastes erinnern; hoch wie ein Mast sein’, 1841 Czayk.Poezje 106, DOR, zuerst geb. DOR; *omasztować* v. pf., ‘mit Masten versehen’, 1917 Sier.Ocean 74, DOR, zuerst geb. DOR. ❖ Der Beleg von 1479 wie auch derjenige von (1595) 1598 bezieht sich auf die Flößerei (*rotman*), so daß die Herkunft aus dem Niederdeutschen nicht ausgeschlossen ist (so auch KAESTNER 1987, 149). Die Form *makszta* ist unklar, vielleicht hyperkorrekt hochdeutsch, vgl. mnd. *osse*, mhd. *ochse* usw.; *maszta* subst. f. ist wohl alt, vgl. das daraus entlehnte russ. *mašta* 1696 (VASMER EW s.v. *mačta*).

« zurück blättern vor »